

РОЗГЛЯНУТО
Вченою радою
Протокол № 4
від 28 03 2024 року

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Пенітенціарної
академії України
28 03 2024 року № 130/02

КОДЕКС АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ ПЕНІТЕНЦІАРНОЇ АКАДЕМІЇ УКРАЇНИ

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Кодекс академічної доброчесності (далі – Кодекс) Пенітенціарної академії України (далі – ПАУ) розроблено на основі Конституції України, Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про авторське право і суміжні права», «Про запобігання корупції», з урахуванням Листів МОН України від 23.10.2018 № 1/9-650 «Щодо рекомендацій з академічної доброчесності для закладів вищої освіти», від 15.08.2018 № 1/11-8681 «Рекомендації щодо запобігання академічного плагіату та його виявлення в наукових роботах (авторефератах, дисертаціях, монографіях, наукових доповідях, статтях тощо), від 20.05.2020 №1/9-263 «До питання уникнення проблем і помилок у практиках забезпечення академічної доброчесності», Рекомендацій для закладів вищої освіти щодо розробки та впровадження університетської системи забезпечення академічної доброчесності (рішення Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти від 29.10.2019 р., протокол № 11), Методичних рекомендацій Національного агентства з питань запобігання корупції від 02.04.2021 №5 «Щодо застосування окремих положень Закону України «Про запобігання корупції» стосовно попередження та врегулювання конфліктів інтересів, дотримання обмежень щодо запобігання корупції», Статуту Пенітенціарної академії України, Положення про організацію освітнього процесу в Пенітенціарній академії України, Положення про внутрішню систему забезпечення якості освіти та освітньої діяльності в Пенітенціарній академії України, Положення про систему забезпечення академічної доброчесності в Пенітенціарній академії України, інших нормативно-правових актів у сфері вищої освіти.

Під час розробки Кодексу було використано досвід провідних зарубіжних та вітчизняних вищих навчальних закладів, а також враховані рекомендації для закладів вищої освіти з підтримки принципів академічної доброчесності, розроблені в рамках діяльності SAUP – Проекту сприяння академічній доброчесності в Україні, що впроваджується Американськими Радами з міжнародної освіти в партнерстві із МОН України та за підтримки Посольства США.

ЗГІДНО З ОРИГІНАЛОМ
Інспектор відділу
документального забезпечення
ПАУ

О. О. Косирасова

1.2. Кодекс:

- закріплює засадничі цінності, принципи та норми академічної доброчесності як запоруки якісної освіти та досягнення максимального освітнього ефекту;

- визначає політику ПАУ щодо академічної доброчесності та закладає механізм її забезпечення в навчальній, викладацькій та науковій діяльності учасників освітнього процесу;

- визначає органи контролю за дотриманням академічної доброчесності;

- визначає заходи з попередження та виявлення академічної недоброчесності;

- визначає види відповідальності за порушення норм академічної доброчесності;

- сприяє формуванню сприятливого академічного середовища для реалізації особистісного потенціалу членів академічної спільноти, налагодження між ними ефективної професійної комунікації, підвищення якості освітнього процесу в ПАУ шляхом закріплення високих професійних стандартів в усіх видах діяльності його учасників.

1.3. Кодекс є невід'ємною складовою системи забезпечення академічної доброчесності в ПАУ та системи внутрішнього забезпечення якості освіти та освітньої діяльності в ПАУ.

1.4. Метою Кодексу академічної доброчесності є:

- імплементація норм академічної доброчесності в освітнє та наукове середовище ПАУ, перетворення їх на невід'ємну складову професійної етики та корпоративної культури учасників освітнього процесу;

- дотримання високих професійних стандартів внутрішньої та зовнішньої комунікації між членами академічної спільноти, їх інтеграція у світовий освітній і науковий простір;

- сприяння створенню інноваційного освітнього середовища в ПАУ з нульовою терпимістю до порушень академічної доброчесності;

- розвиток академічної культури та академічної свободи в ПАУ;

- підготовка фахівців у галузі права, психології, педагогіки, економіки та інших галузей відповідно до загально визнаних світових академічних стандартів, зокрема, в дусі поваги до фундаментальних цінностей академічної доброчесності;

- зміцнення іміджу, престижу та ділової репутації ПАУ, забезпечення принципу прозорості в її діяльності.

1.5. Дотримання норм цього Кодексу є обов'язковим для усіх учасників академічної спільноти як на території ПАУ, так і поза нею.

2. ПОНЯТТЯ, ПРИНЦИПИ ТА НОРМИ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

Академічна доброчесність – сукупність етичних принципів та визначених Законом України "Про освіту", цим Кодексом та іншими нормативно-правовими актами України правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень.

Основними принципами та фундаментальними цінностями академічної доброчесності є:

- верховенство права;
- законність;
- демократизм;
- соціальна справедливість;
- повага та довіра;
- чесність та порядність;
- наукова сумлінність;
- самовдосконалення та вдосконалення;
- професіоналізм та компетентність;
- відкритість та прозорість;
- персональна відповідальність.

Науковий результат – нове наукове знання, одержане в процесі фундаментальних або прикладних наукових досліджень та зафіксоване на носіях інформації. Науковий результат може бути у формі звіту, опублікованої наукової статті, наукової доповіді, наукового повідомлення про науково-дослідну роботу, монографічного дослідження, наукового відкриття, проекту нормативно-правового акту, нормативного документа або науково-методичних документів, підготовка яких потребує проведення відповідних наукових досліджень або містить наукову складову, тощо.

Норми академічної доброчесності

Неприйнятними у навчальній, викладацькій та науковій (творчій) діяльності для здобувачів вищої освіти та співробітників ПАУ є:

Академічний плагіат – оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості) та/або відтворення опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства.

До академічного плагіату зараховується:

- дослівне запозичення текстових фрагментів без оформлення їх як цитат з посиланням на джерело (в окремих випадках некоректним вважають навіть використання одного слова без посилання на джерело, якщо це слово використовують в унікальному значенні, наданому цим джерелом);

- використання інформації (факти, ідеї, формули, числові значення тощо) з джерела без посилання на це джерело;

- перефразування тексту джерела у формі, що є близькою до оригінального тексту, або наведення узагальнення ідей, інтерпретацій чи висновків з певного джерела без посилання на це джерело;

- подання як власних робіт (дисертацій, монографій, навчальних посібників, статей, тез, звітів, контрольних, розрахункових, курсових, дипломних та магістерських робіт, есе, рефератів тощо), виконаних на замовлення іншими особами, у тому числі робіт, стосовно яких справжні автори надали згоду на таке використання.

Самоплагіат – оприлюднення (частково або повністю) власних раніше опублікованих наукових результатів як нових наукових результатів.

До самоплагіату зараховується:

- дуплікація публікацій – публікація однієї і тієї самої наукової роботи (цілком або з несуттєвими змінами) в декількох виданнях, а також повторна публікація (цілком або з несуттєвими змінами) раніше оприлюднених статей, монографій, інших наукових робіт, як нових наукових робіт;

- дублювання наукових результатів – публікація одних і тих самих наукових результатів, в різних статтях, монографіях, інших наукових працях, як нових результатів, які публікуються вперше;

- подання у звітах з виконання наукових проєктів результатів, що містилися у попередніх роботах, як отриманих при виконанні відповідного проєкту;

- агрегування чи доповнення даних – суміщення старих і нових даних без їх чіткої ідентифікації з відповідними посиланнями на попередні публікації;

- дезагрегування даних – публікація частини раніше опублікованих даних без посилання на попередню публікацію;

- повторний аналіз раніше опублікованих даних без посилання на попередню публікацію цих даних та раніше виконаного їх аналізу.

Фабрикація – вигадкування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі чи наукових дослідженнях.

Фальсифікація – свідомо зміна чи модифікація вже наявних даних, що стосуються освітнього процесу чи наукових досліджень.

Списування – виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання, зокрема під час оцінювання результатів навчання.

До списування зараховується:

- використання друкованих і електронних джерел інформації при виконанні письмових робіт, зокрема, екзаменаційних та контрольних робіт, без дозволу викладача;

- здавання або репрезентація різними способами робіт з однаковим змістом як результату власної навчальної діяльності;

- написання чужих варіантів завдань на контрольних заходах;

- використання системи прихованих сигналів (звукових, жестових та ін.) при виконанні групових контрольних заходів з однаковими варіантами;

- несамостійне виконання завдань у випадках, коли не дозволяється отримання допомоги, або не зазначення інформації про отриману допомогу, консультації, співпрацю тощо;

- отримання іншої несанкціонованої допомоги при виконанні тих завдань, які передбачають самостійне виконання.

Обман – надання завідомо неправдивої інформації стосовно власної освітньої (наукової, творчої) діяльності чи організації освітнього процесу.

До обману зараховується:

- академічний плагіат;

- самоплагіат;

- фабрикація;

- фальсифікація;

- списування;

- імітація освітньої та наукової діяльності;

- неправдиве співавторство: (приписування співавторства особам, які не брали кваліфікованої участі у дослідженні та підготовці публікації (зокрема, це стосується зарахування до авторів керівників установ і підрозділів, які безпосередньо не брали участі у виконанні роботи, працівників чи здобувачів, які здійснювали лише технічну допомогу, тощо); невключення до співавторів осіб, які брали активну кваліфіковану участь у дослідженні та підготовці публікації, зокрема у постановці цілей та завдань роботи, формулюванні її висновків, розробці алгоритмів, аналізі результатів експериментів та розрахунків, написанні тексту тощо);

- свідоме викривлення посилань на джерела, свідоме викривлення інформації, що міститься у джерелах, на які зроблені посилання (в деяких випадках це може бути академічним плагіатом);

- проходження процедур контролю та оцінювання результатів навчання підставними особами;

- продаж, поширення, постінг або публікація курсів лекцій роздаткових матеріалів, записів або іншої інформації, наданої викладачем, а також використання їх для будь-яких комерційних цілей без письмового дозволу викладача;

- симуляція погіршення стану здоров'я, хвороби з метою уникнення контрольних заходів;

- отримання копії екзаменаційних білетів, питань чи завдань раніше, ніж буде дозволено викладачем;

- недозволене співробітництво, зокрема при виконанні студентських проєктів, що подаються як результати самостійної роботи; використання недозволеної допомоги при виконанні індивідуальних та контрольних завдань;

- повторне подання здобувачами освіти письмових робіт, які вже подавались як звітність з інших дисциплін, без дозволу викладача (іноді це розглядають як різновид самоплагіату);

- підробка підписів в офіційних документах (залікових книжках, актах, звітах, угодах тощо);

- надання відгуків або рецензій на наукові або навчальні роботи без належного проведення їх експертизи;

- надання закладом вищої освіти або його співробітниками недостовірної інформації про заклад, його освітні програми, систему оцінювання, результати навчання, конкурси тощо;

- неправдиві повідомлення здобувачів освіти про події, які вимагають припинення освітнього процесу, перенесення контрольних заходів тощо (техногенні аварії, стихійні лиха, загроза вибуху тощо).

Неправомірна вигода – надання (отримання) учасником освітнього процесу чи пропозиція щодо надання (отримання) грошових коштів, майна, послуг, пільг чи будь-яких інших благ матеріального або нематеріального характеру з метою отримання неправомірної переваги в освітньому процесі.

До неправомірної вигоди зараховується:

- одержання, провокування або пропонування неправомірної вигоди за отримання позитивної або вищої оцінки при складанні будь-якого виду поточного та підсумкового контролю, а також будь-яких інших переваг у навчальній, дослідницькій чи трудовій діяльності;

- примусові благодійні внески та примусова праця здобувачів освіти та/або їх батьків;

- примусове надання освітніх послуг (примусове репетиторство);

Необ'єктивне оцінювання – свідоме завищення або заниження оцінки результатів навчання здобувачів освіти.

До необ'єктивного оцінювання зараховується:

- будь-які випадки свідомого завищення або заниження оцінок викладачами шляхом використання різних підходів і критеріїв при оцінюванні однотипних робіт різних здобувачів освіти, навмисного створення нерівних умов для різних здобувачів тощо;

- надання та/або отримання будь-яких необґрунтованих переваг в освітній, дослідницькій чи трудовій діяльності здобувачами освіти та співробітниками закладу вищої освіти, у тому числі через родинні та інші неформальні зв'язки, застосування тиску на осіб, що приймають відповідні рішення;

- використання незрозумілої здобувачам освіти системи оцінювання; невчасне повідомлення здобувачів освіти про систему оцінювання результатів навчання; створення системи оцінювання, що не відповідає декларованим цілям та завданням теми, дисципліни, практики, освітньої програми тощо.

3. ДОТРИМАННЯ УЧАСНИКАМИ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ НОРМ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ ТА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ЇХ ПОРУШЕННЯ

3.1. Дотримання академічної доброчесності науково-педагогічними працівниками передбачає:

- дотримання норм Конституції, вимог законодавства України, нормативно-правових документів Академії;

- посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;

- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;

- надання достовірної інформації про методики і результати досліджень, джерела використаної інформації та власну педагогічну (науково-педагогічну, творчу) діяльність;

- контроль за дотриманням академічної доброчесності здобувачами освіти;

- сумлінне ставлення до освітнього процесу, форм контролю, об'єктивне оцінювання результатів навчання здобувачів освіти;

- дотримання загальноприйнятих етичних норм;

- дотримання вимог наукової сумлінності в усіх видах наукової та освітньої діяльності;

- використання у освітній або науковій діяльності лише перевірених та достовірних джерел інформації;

- виключення будь-яких проявів отримання неправомірної вигоди;
- принципове реагування на всі порушення цього Кодексу;
- відповідальність за порушення академічної доброчесності.

3.2. Дотримання академічної доброчесності здобувачами вищої освіти передбачає:

- самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб та можливостей);
- посилення на джерела інформації у разі запозичення ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- використання в навчальній або дослідницькій діяльності лише перевірених та достовірних джерел інформації, правильне посилення на них;
- надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації;
- принципове реагування на всі порушення цього Кодексу;
- відповідальність за порушення академічної доброчесності.

3.3. Відповідальність за порушення вимог академічної доброчесності.

3.3.1. Контроль за дотриманням науково-педагогічними працівниками та здобувачами вищої освіти норм академічної доброчесності здійснює кожен член академічної спільноти.

3.3.2. За порушення норм цього Кодексу учасники освітнього процесу притягуються до відповідальності відповідно до вимог чинного законодавства України.

3.3.3. Ступінь серйозності порушень може відрізнитися за видами порушень, їх повторюваністю, видами робіт (поточні письмові завдання, підсумкова атестація з дисципліни, підсумкова атестація на певному рівні освіти, дисертації, монографії, наукові публікації, наукові звіти тощо) та ін.

3.3.4. До основних видів відповідальності науково-педагогічних працівників за порушення академічної доброчесності належать:

- відмова у присудженні наукового ступеня чи присвоєнні вченого звання;
- позбавлення присудженого наукового (освітньо-наукового) ступеня чи присвоєного вченого звання;
- відмова в присвоєнні або позбавлення присвоєного педагогічного звання, кваліфікаційної категорії;
- позбавлення права брати участь у роботі визначених законом органів чи займати визначені законом посади.

3.3.5. До основних видів відповідальності здобувачів освіти належать:

- повторне проходження оцінювання (контрольна робота, іспит, залік тощо);
- повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми;
- відрахування з ПАУ;
- позбавлення академічної стипендії.

3.3.6. Додатково до видів академічної відповідальності в ПАУ можуть застосовувати:

- усне зауваження від викладача або уповноваженого представника адміністрації (керівника кафедри, факультету тощо);
- попередження про можливість притягнення до академічної відповідальності;
- скерування на додаткове навчання з питань академічної доброчесності;
- повторне виконання завдання;
- призначення додаткових контрольних заходів (додаткові індивідуальні завдання, додаткові контрольні роботи, тести тощо);
- зниження оцінки за виконання завдання;
- усне чи письмове повідомлення юридичної або фізичної особи, яка здійснює оплату за навчання, про факт порушення;
- позбавлення права голосу у колегіальних органах управління ПАУ або обмеження права на участь у роботі таких органів на певний термін.

3.3.7. Порядок виявлення та встановлення фактів порушення академічної доброчесності визначено «Положенням про внутрішню систему забезпечення якості освіти та освітньої діяльності в Пенітенціарній академії України», «Положенням про комісію з питань академічної доброчесності Пенітенціарної академії України», «Положення про перевірку наукових, навчально-методичних, кваліфікаційних робіт на академічний плагіат в Пенітенціарній академії України», «Положення про підготовку та захист кваліфікаційної роботи здобувачами вищої освіти на першому (бакалаврському) рівні за спеціальністю 053 «Психологія» Пенітенціарної академії України», «Положенням про підготовку та захист кваліфікаційної роботи здобувача вищої освіти на другому (магістерському) рівні за спеціальністю 053 «Психологія» Пенітенціарної академії України».

4. ОРГАНИ КОНТРОЛЮ ЗА ДОТРИМАННЯМ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

4.1.3 метою одержання та розгляду заяв щодо порушення норм академічної доброчесності в ПАУ наказом ректора створюється Комісія з

питань академічної доброчесності. Її діяльність регламентується «Положенням про комісію з питань академічної доброчесності Пенітенціарної академії України».

4.2. Питанням моніторингу дотримання учасниками освітнього процесу норм Кодексу, формування культури академічної доброчесності, здійснення опитувань щодо дотримання учасниками освітнього процесу цінностей академічної доброчесності, проведення профілактичних заходів із запобігання порушення академічної доброчесності, розробки відповідних інформаційних матеріалів тощо займається сектор забезпечення якості вищої освіти.

5. ЗАХОДИ ІЗ ЗАПОБІГАННЯ ПОРУШЕНЬ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

Для попередження недотримання норм та правил академічної доброчесності в ПАУ використовується комплекс профілактичних заходів:

- ознайомлення учасників освітнього процесу із цим Кодексом;
- інформування учасників освітнього процесу про необхідність дотримання правил академічної доброчесності;
- розповсюдження методичних матеріалів з уніфікованим визначенням вимог належного оформлення посилань у письмових роботах;
- проведення для науково-педагогічних працівників методичних занять та тренінгів з основ академічного письма та дотримання принципів академічної доброчесності в науково-освітній діяльності;
- проведення для здобувачів вищої освіти методичних занять та тренінгів з питань коректного оформлення наукових, навчальних робіт, дотримання правил опису джерел та оформлення цитувань;
- запровадження в рамках ознайомчих та/або факультативних курсів спеціальних курсів з основ академічного письма та дослідницької роботи з акцентуванням особливої уваги на формуванні навичок практичного застосування вимог до написання наукових робіт;
- формування завдань для навчальних та кваліфікаційних робіт, що вимагають застосування творчого підходу здобувачів вищої освіти до їх виконання;
- заміна реферативних письмових робіт альтернативними творчими завданнями, що сприяють розвитку самостійного творчого підходу здобувача вищої освіти до їх виконання, зокрема: аналітичними записками, тезами, есе, рецензіями, оглядами літератури, підготовкою презентацій тощо;
- контроль начальників (завідувачів) кафедр, голів екзаменаційних комісій, керівників курсових, кваліфікаційних робіт, наукових керівників дисертаційних досліджень, членів екзаменаційних комісій за правильним

оформленням посилань на джерела інформації та передбачене цим Кодексом реагування у разі виявлення запозичень ідей, тверджень, відомостей тощо;

- перевірка кваліфікаційних робіт на предмет академічного плагіату;
- створення електронного репозитарію кваліфікаційних робіт;
- технічна перевірка (за допомогою спеціалізованих програмних засобів) щодо наявності ознак академічного плагіату в кваліфікаційних роботах, дисертаційних дослідженнях, підготовлених до захисту, монографіях, наукових статтях тощо;
- активне залучення здобувачів вищої освіти до розробки та впровадження політики й правил академічної доброчесності в Академії;
- сприяння співпраці здобувачів вищої освіти та науково-педагогічних працівників з метою попередження проявів академічної недоброчесності;
- періодичне обговорення на різних рівнях (від академічної групи і кафедри до вченої ради і ректорату) стану дотримання норм академічної доброчесності у щоденному житті Академії;
- проведення днів «академічної доброчесності» (із поясненнями та тлумаченнями понять, обговоренням Кодексу) під час ознайомчих навчальних занять на початку кожного навчального року для здобувачів вищої освіти та повторних інформаційних заходів напередодні екзаменаційних сесій;
- включення інформації про принципи забезпечення академічної доброчесності до програм підготовки аспірантів;
- включення інформації про неприпустимість плагіату і можливі санкції за нього до методичних матеріалів з навчальних дисциплін;
- підписання кожним учасником освітнього процесу «Декларації про дотримання академічної доброчесності учасника освітнього процесу Пенітенціарної академії України» (Додаток);
- здійснення опитування (анкетування) учасників освітнього процесу на предмет порушень норм академічної доброчесності;
- розміщення на офіційному сайті ПАУ цього Кодексу.

6. ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

6.1. Усі учасники освітнього процесу в ПАУ повинні знати цей Кодекс. Його незнання або нерозуміння не є виправданням академічної недоброчесності.

6.2. Кодекс вступає в дію з моменту його затвердження рішенням (наказом) ректора ПАУ.

6.3. Зміни і доповнення до цього Кодексу розглядаються та схвалюються вченою радою та затверджуються рішенням (наказом) ректора ПАУ.

6.4. Кодекс оприлюднюється на офіційному сайті ПАУ.

**Начальник сектору
забезпечення якості вищої освіти
старший лейтенант внутрішньої служби**

В'ячеслав НЕСТЕРЕНКО

Додаток
До Кодексу академічної доброчесності
Пенітенціарної академії України
від _____ № _____

**ДЕКЛАРАЦІЯ ПРО ДОТРИМАННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ
учасника освітнього процесу
Пенітенціарної академії України**

Цією Декларацією я _____,
ПІБ (повністю)

підтверджую, що ознайомився (-лась) з «Кодексом академічної доброчесності Пенітенціарної академії України» та зобов'язуюсь дотримуватися його вимог в своїй освітній, науковій, творчій діяльності.

Усвідомлюю, що в разі порушення мною цієї Декларації нестиму відповідальність згідно із законодавством України.

Дата _____

Підпис _____